

гоманова не витягти найбільше йдучих політичних кон-секвенцій..." [3, с.59].

Так у родинній оселі батьків, у розмовах із братами і ровесниками, у часи студіювання гімназійних наук, у підпільній роботі, дискусіях і суперечках, в роки навчання в Київському університеті, зароджувався світогляд людини, якій судилося невдовзі відкрити нову епоху в українській політичній і державно-правовій думці – епоху самостійництва. Тезово формулюючи політичні переконання Міхновського на момент закінчення університету, можна стверджувати, що він вірив у:

- природну рівність усіх націй, незалежно від того чи вони належали до категорії "історичних" чи "неісторичних",
  - неможливість збалансованого розвитку людства за умови існування поневолених народів,
  - необхідність здобуття повної самостійності України як реалізації природного права нації на самовизначення.
- Згодом, вступивши у доросле життя, адвокат і політик Микола Міхновський, розвине та закріпить свої світоглядні засади, закладені в молоді роки у формі нових політичних і правових концепцій.

УДК 346.21+347.192.3 + 347(075.8)

І. Лукач, канд. юрид. наук, асист.

## ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА В АНГЛІЇ ТА США

*В статті досліджується історія становлення корпоративного права в законодавстві Великобританії та США, а також розглядаються його витоки в стародавній та середньовічній історії. Зроблена періодизація корпоративного права США та Англії: створення компаній шляхом видачі хартії та шляхом реєстрації.*

**Ключові слова:** корпоративне право; історія становлення корпоративного права в Стародавньому світі та Середньовіччі; історія становлення корпоративного права в Англії та США.

*В статье исследуется история становления корпоративного права в законодательстве Великобритании и США, а также рассматриваются его истоки в древней и средневековой истории. Произведена периодизация корпоративного права США и Англии: создание компаний путем выдачи Хартии и путем регистрации.*

**Ключевые слова:** корпоративное право; история становления корпоративного права в Древнем мире и Средневековье, история становления корпоративного права в Англии и США.

*In this paper the history of the formation of corporate law in the UK and the U.S. is examined, as well as its roots in ancient and medieval history. Periodization of corporate legislation in America and England was made: the legalization of companies by issuing a charter and by registration.*

**Keywords:** corporate law, corporate formation history in the Old World and the Middle Ages, History of corporate law in England and the USA.

Корпоративне право – одна з найбільш динамічних і, разом з тим, сталих за формою галузей господарського права. Остаточне формування системи корпоративного права відбулося ще на початку ХХ ст., а його догматизація відбулася в 50-тих рр. ХХ ст. В цій статті ми хочемо прослідкувати основні етапи формування юридичної корпоративної думки протягом 19-20 ст. та виявити загальні передумови формування корпоративного права до 19 ст.

Однією з причин дослідження є той факт, що автором виявлено одноманітність регулювання корпоративного права в різних країнах. А саме, основні корпоративні інститути управління принципово майже не різняться, хоча і мають специфічні особливості. Саме тому потрібно виявити спільні риси в розвитку корпоративного права. Ми обрали Сполучені Штати Америки (далі – США) та Великобританію як країни в яких, по-перше, в сучасному розумінні виникли корпорації, а потім і сформувалися, по-друге, за невеликим винятком, корпоративне право цих країн завжди було візцевим, а інші країни привели своє законодавство у відповідність з основними тенденціями його розвитку в цих країнах.

В українській та російській науці приділялася деяка увага історію становлення корпорацій, зокрема в працях В.А. Белова, О.М. Вінник, В.В. Гуціна. Проте комплексного дослідження становлення корпоративного права в

1. Profession de foi молодих українців // Українська суспільно-політична думка в 20 столітті: Документи і матеріали. – Т. 1. – Б. м.: Сучасність, 1983. – С. 19-20. 2. Бутенко А.П. Еволюція поглядів М. Міхновського на українську державність та шляхи їх практичної реалізації. – Бутенко А.П. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України. К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2005. – 219 с. 3. Гирич І. Листування З.Книша і А. Жука з приводу книжки про М.І. Міхновського // Молода нація. – 2003. – № 2. – С. 212. 4. ДА м. Києва – Ф. 16. – Оп. 465. – Спр. 597. – Арк. 15. 5. Дорошенко Д. Мої спомини про давнє-минуле (1901-1914 роки). – Вінніпег – Манітоба, 1949. – 67 с. 6. Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. / АН. УРСР. Ін-т. історії та інш.; Редкол. П. Сохань (гол ред) та інші; – К.: Наукова – думка, 1990. Т.1. / Упоряд. І. І. Глизь та інші. – С. 96. 7. Костомаров. Н. И. Две русские народности. // Основа. – 1862. – № 5. – С. 253-287. 8. Лотоцький О. Сторінки минулого. – Т. 1. – Варшава, 1929. – С. 212. 9. Мірчук П. Микола Міхновський. Апостол Української держави. – Мірчук П. Філадельфія: Товариство студіюючої молоді ім. М. Міхновського // Молода нація. – 136 с. 10. Ситнік В.П. Громадсько-політична діяльність М.Міхновського. Ситнік В.П. – Дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005. – 208 с. 11. Слабченко М. Матеріали до економічно-соціальної історії України ХІХ століття. – Харків, 1927. – Т. 2. – С. 204. 12. Совачева Г. Спомини про Миколу Міхновського // Молода нація. – № 2. – 2003. – С. 227. 13. Стоваба О. Матеріали до історії роду Міхновських // Український історик – 1983. – № 2. – С. 74-92. 14. Турченко Ф.Г. Микола Міхновський: життя і слово. Турченко Ф. Г. – К.: Генеза, 2006. – 320 с.

Надійшла до редколегії 07.06.10

Великобританії та США не було зроблено. Метою статті є розкриття історичного процесу становлення корпоративного права в англосаксонській правовій системі.

Перш за все хотілося б відійти від основного предмету дослідження та показати історичні прототипи корпорацій. У цьому зв'язку цікавим є підхід професора Єльського університету Канна про те, що задовго до проникнення в Стародавню Індію античних ідей, в Індії виникають реальні юридичні особи [19, 8]. Вони дістали назву срені та були відділені від їх членів. Цікавим фактом є те, що деякі срені налічували до 1000 членів та управлялися 2-3 виборними головами – виконавчий орган, – що отримували навіть зарплатню за таку адміністративну роботу [19, 9]. Влада виконавчого органу була обмежена асамблеєю – прообраз загальних зборів, – що могли суттєво обмежити владу виконавчого органу або ж навіть його замінити [19, 13]. Важливим елементом було державне регулювання діяльності срені, а саме, раджа встановлював чим вони мали торгувати, ціни та якість продукції [19, 12]. Таким чином, срені мали деякі важливі ознаки корпорації: відділене майно від вкладників, наявність виконавчого органу та загальних зборів.

На наш погляд, навряд чи можна прослідити становлення корпорацій в Стародавньому Римі, хоча там і зародилися перші юридичні особи. Так, у стародавньо-

му праві ще не було відокремленого майна корпорацій, це була спільна неподільна власність членів корпорації. У випадку припинення корпорації майно ділилося між останнім складом її членів. Корпорація, як така, не могли виступати в цивільному процесі [5, 70]. А. І. Камінка ставив питання, чи могли юридичні особи римського права, що, на його думку були прообразами простих підприємств, бути основою для широкого розвитку підприємницьких відносин [3, 7].

Таку точку зору також підтримував І. А. Покровський, дійшовши висновку, що воля товариства у великій мірі залежала від волі її членів (як правило – це членів сім'ї). Юридичні особи в римському праві не досягли свого повного розвитку, тим не менше не лише ідея юридичної особи була римським правом створена, але і дано її основне практичне вираження: були вироблені поняття правоздатності, не залежної від імені фізичної, прийоми штучної дієздатності і навіть основні типи юридичних осіб (корпорації та установи) [6, 37]. О.М. Вінник зазначає, що римському праву були відомі переважно організації та сформовані на договірних засадах групи за участю фізичних осіб, на відміну від сучасних господарських товариств з їх розмаїтим складом учасників [1, 84].

Таким чином, воля юридичної особи в римському праві ще не була відокремлена від волі сім'ї та держави, що відрізняє їх від сучасних корпорацій, в яких воля формується чи їх власниками, чи виконавчим органом. Однак, саме в Стародавньому Римі сформувалася легальна юридична оболонка всіх юридичних осіб в цілому і корпорації зокрема. Хоча, як особлива форма юридичної особи, прообраз корпорації склався набагато пізніше у Середньовіччя.

Г. Ф. Шершеневич вбачав у прообразах акціонерних компаній середньовічні морські товариства та італійські державні кредитні союзи. Останні виникають через заборгованість держави перед кредиторами з метою спільної експлуатації доходів у вигляді процентів і погашення боргу. Такі союзи дістають назву *таопае* чи *montes* (від арабського *таопаа* – спільна поміч та підприємство). Перша згадка про таке об'єднання 1346 р., а особлива відомим став генуезький банк Св. Георгія, який було побудовано за таким же принципом [7, 372].

Право на першість корпорації оспорують Франція та Швеція. Близько 1250 у Франції, в Тулузі, 96 акцій компанії *Сосьєте де Мулен дю Базакль* продавалися в залежності від прибутковості фабрик товариства [12]. Найстарішою корпорацією в сучасному її розумінні більшість західних науковців схильні вважати *Стора Копарберг*, що була заснована в 1347 р. (однак є дані, що перші її акції були продані ще в 1288 р.) в м. Фалун у Швеції. До речі, у видозміненій вигляді ця корпорація діє до сьогодні під назвою *Стора Енза*. У 1347 Король Магнус Еріксон видав Указ, що встановлював корпорацію головних шахтарів. Найбільший мідний постачальник в середньовічній Європі, *Корпарберг* зробив Швецію впливовою політичною силою; його доходи фінансували частину Тридцятирічної Війни (1618-48), яка встановила Шведську гегемонію над Європою протягом майже сторіччя [27].

Потрібно зауважити, що Середньовічні корпоративні утворення суттєво вплинули на розвиток корпоративного права Англії, а потім і США, оскільки вони мали певні важливі риси корпорацій, зокрема: мали статус юридичної особи, їх майно було відділено від майна держави та акціонерів, статутний фонд було поділено на акції (втім акції не були вільні для розповсюдження).

Розвиток корпоративного права Нового часу пов'язаний з розвитком торгових зв'язків з Індією та Америкою. Спочатку компанії створювалися на одну подорож

корабля, та з плином часу виникла необхідність створення довготривалого союзу. Таким чином, потрібно було відійти від простого товариства до більш складної форми акціонерного товариства, яке могло б забезпечити залучення більших інвестицій. Найстарішими акціонерними компаніями були Датська Ост-Індська компанія 1602 р. та Англійська Ост-Індська компанія 1600 р. Остання, завдяки підтримки британської корони та війська, стала домінуючою фігурою у торгівлі з Індією. Зіткнення компанії з іноземними конкурентами в кінцевому підсумку спричинило необхідність перетворення компанії не тільки на першого імпортера та експортера Індії, але і на імперську адміністративну та військову машину. Компанію очолював один управляючий та 24 директорів, які складали правління директорів. Вони були призначені, і доведені до правління власників. У правлінні директорів було 10 комітетів, підзвітних йому [10]. Ця компанія мала наслідування як у Голандії, так і у Франції. Ост-Індська компанія припинила своє існування як монополієне утворення в 1873 році [23].

Саме в 17-18 ст. в Англії, а потім і в США корпорації набувають сучасних рис. Основною рисою корпоративного права англійської моделі є відсутність кодифікованого акта загально цивільного і загально торгового змісту, а корпоративні відносини регулюються окремими законами [4, 106].

Відмітимо, що ще в 1720 р. англійський парламент прийняв закон відомий як Закон про бульбашкові компанії. Він спробував заборони шахрайські компанії, однак поряд з цим поставив більшість компаній поза законом, і не сприяв інтересам промисловості і торгівлі, а також захисту інвесторів [24]. Цей закон був направлений на те, щоб статuti компанії куплялися у держави (фактично, легалізуючи компанію) за шалені гроші. Разом з тим, не можна не відмітити історичну цінність цього закону, кий став першим у світі комплексним законом з регулювання корпоративних відносин.

Основу сучасного корпоративного законодавства у всьому світі було закладено у Великобританії у 19 ст. низкою законів. Хотілося б зауважити, що до 1844 р. широким англійським бізнес колам не було доступу до акціонерних компаній з акціями у вільному обороті, а обмежена відповідальність компаній була введена лише в 1855 р. [11, 2]. Відмітимо, що до прийняття цих законів створення акціонерних товариств відбувалося на основі видачі хартиї, а не у реєстраційному порядку як зараз. Таким чином, *періодизацію корпоративного законодавства як Англії, так і США можна поділити на два періоди: створення корпорацій шляхом видачі хартиї та шляхом реєстрації*.

Хотілося б зробити невеличкий відступ щодо термінології. В Англії до 1862 р. акціонерні компанії мали назву *joint stock company*. З 1862 р. набуло розповсюдження проста назва *company*, яка на сьогодні має такі види: приватна та публічна акціонерна компанія (*private and public company limited by shares*), компанія з обмеженою відповідальністю (*limited liability company*), компанія з необмеженою відповідальністю з акціонерним капіталом чи без (*unlimited company with or without a share capital*), компанія з додатковою відповідальністю (*private company limited by guarantee*). В США з початку 19 ст. для позначення терміну "акціонерне товариство" було введено термін *бізнес корпорація* (*business corporation*) [9, 4].

Історія сучасної юридичної компанії в Англії почалася в 1844 році, коли було прийнято Акт про акціонерні компанії. Закон 1844 р. передбачав, що компанія може бути заснована шляхом реєстрації в бюро реєстрації акціонерних товариств (без отримання Королівської

хартії або санкції зі спеціальним дозволом парламенту). Це стало першим в історії Англії закріпленням реєстраційного порядку створення корпорації. У 1855 р. Актом про обмежену відповідальність вперше передбачено обмежену відповідальність для членів зареєстрованої компанії. Однак, вже у 1856 Акт 1844 був скасований, що ознаменувало початок нової ери в історії права компаній в Англії. Акт про акціонерні компанії 1856 заклав основу сучасного способу створення компаній за допомогою затвердження меморандуму та статуту.

Першим введенням сучасної назви як Акт про компанії став 1862, яким введено сучасні інститути та інструменти сучасного корпоративного права. По-перше, було проголошено, що два документи, а саме меморандум та статут, стали невід'ємною частиною права обмеженої відповідальності в компаніях. По-друге, у компанії могла бути відповідальність, обмежена гарантією. По-третє, будь-які зміни до положень в установчому договорі були заборонені. Таким чином, склалася відома нам основна конструкція компанії. Сер Френсіс Палмер описав цей закон, як Велика хартія вольностей корпоративних підприємств. Актом 1890 р. зроблено поступки щодо змін до установчих документів з дозволу суду на основі спеціальної резолюції членів загальних зборів. Потім була введена відповідальність директорів компанії Актом про відповідальність директорів 1890 р. та обов'язковий аудит бухгалтерської звітності компанії Актом про компанії 1900 р. Конструкція приватної компанії була введена вперше в Акт про компанії 1908 р. [21].

Відмінною рисою Акту 1948 був акцент на публічній звітності компанії. Загальноновизнані принципи бухгалтерського обліку отримали законодавчу силу і повинні були застосовуватися при підготовці балансу і звіту про прибутки та збитки. Крім того, в 1948 англійський законодавець продовжив захист меншості, а також були введені повноваження ради з торгівлі з метою розслідування справ компанії, і вперше акціонери на загальних зборах отримали право усувати директора до закінчення терміну його повноважень. Разом з тим, незалежність аудитора по відношенню до директорів зміцнила свої позиції. Сучасне Англійське корпоративне законодавство складається з Акту про компанії 2006 р., яким було замінено Акт про компанії 1985 р. [14].

Перші колоніальні корпорації, що були створені на території США, були схожі на англійські корпорації, адже це була територія англійської корони (першою англійською корпорацією в Північній Америці стала Вірджинська компанія Лондона 1606 р. [26]). Корпорації американських колоній керувалися хартіями, що були видані англійськими королями, на зразок англійських компаній. У 1612 р. у справі Хустон проти Хоспіталь було проголошено принцип, що ніхто крім короля не може створювати чи робити корпорації [8, 5-6]. Однак, поступово зі зростанням ролі місцевої влади в колоніях, все більше корпорацій створювалися за розпорядженнями місцевої влади, тоді як чарти короля про створення корпорацій зникли [8, 6].

Коли в 1776 р. США проголосили незалежність, штати наклали умови щодо створення корпорацій: хартії корпорації надавалися на обмежений час і могли бути скасовані негайно у випадку порушення законів; корпорації могли виконувати лише дії, що були необхідними для досягнення задекларованої мети; корпорації не могли володіти часткою в інших корпораціях, а також бути власниками будь-якої власності, що не мала відношення до виконання їх задекларованої мети; корпорації часто припинялися, якщо вони перевищували свої повноваження або викликали суспільну шкоди; власники і менеджери були відповідальні за злочинні

дії, здійснені у дії, що були вчинені на роботі; корпорації не могли зробити ніяких політичних або добродійних вкладень, а також витратити гроші з метою впливу на прийняття законів [25].

Протягом 100 років після Американської Революції, законодавець підтримував суровий контроль над видачами хартій корпораціям. Із-за широко поширеної суспільної опозиції, ранні законодавці видавали дуже мало хартій корпораціям, і то лише після дебатов. Об'єднаним бізнес-структурам забороняється вживання будь-яких заходів, які окремо не були дозволені законодавцем [25].

Разом з тим, законодавче закріплення корпорацій в США відбувається на рівні законів штатів, так першим став Закон про інкорпорацію Нью-Йорку 1811 р., згідно якого п'ять чи більше людей, що об'єдналися та бажають створити компанію з виробництва тканини, скла або металургійних виробів тощо, могли заповнити у секретаря штату стандартну форму та отримати статус корпорації на 20 рр. [2, 20]. Таким чином, окремі штати ввели реєстраційну процедуру раніше англійського Акту про акціонерні компанії 1844 р.

Деякі важливі питання правоздатності корпорацій регулювалися Верховним Судом США. Так, поняття корпорації було визначено в 1819 р. у справі Дартмутського коледжу, в якій головний суддя Верховного суду США Маршалл встановив, що "корпорація є штучним утворенням, невидимим, невідчутним та існує тільки в спогляданні права" [25]. Цікавим є факт, що в 1886 р. Верховний Суд США у справі Санта-Клара проти Південної залізниці прирівняло корпорації до фізичних осіб і навіть дало їм право на свободу слова. Ця безпрецедентна юридична помилка була виправлена лише 60 рр. потому, коли суддя Верховного суду Вільям Дуглас висловився з приводу справи Санта-Клари, як про таку, що "не може бути підтримана історією, логікою і розумом" [22].

В загальному хотілося б відмітити, що процес створення корпорацій в США був набагато легший, ніж в Англії, що підтверджує раннє законодавче та судове регулювання корпоративних відносин. До 1800 р. було зареєстровано біля 335 корпоративних утворень [9, 24], а до 1919 р. в корпораціях було залучено 80 % робочої сили США [22].

До 1900 року, всі штати розробили принаймні одну стандартну форму юридичної особи з п'ятьма характеристиками, притаманним сучасним корпораціям. А саме, (1) конструкція юридичної особи, в тому числі чітко визначених повноважень, достатніх для укладення договорів та для забезпечення цих контрактів активами, які є власністю компанії, а не власників фірми, (2) обмежена відповідальність для власників і керівників, (3) акціонерна форма власності для інвесторів капіталу, (4) делеговане управління в структурі ради компанії, та (5) акції з можливістю передачі [11, 1-2].

Законодавство США про корпорації остаточно сформувалося на початку 20 ст. Оскільки Конституція США дозволяє інкорпорувати будь-яку компанію в штатах, то саме закони штатів регулюють більшість питань щодо правосуб'єктності корпорацій. Найбільш відомими є Закони про бізнес корпорації штатів Делавар, округу Колумбія та міста Нью-Йорк.

Однак, загальним для всіх штатів є Модельний Закон про бізнес-корпорації (перше видання 1950 р., остання редакція від 2002 р.), розроблений Американською асоціацією юристів [13]. Він не є (як і всі Модельні або Єдині закони чи кодекси) федеральним законом, але 42 штати домовилися про його імплементацію до законів про бізнес корпорації штатів. Варто відмітити, що ще на початку 20 ст. було розроблено Єдиний закон

про товариства 1914 р. – Uniform Partnership Act [15] (сучасна редакція 1997 р.), та Єдиний закон про командитні товариства – Uniform Limited Partnership Act 1916 рр. (сучасна редакція 2001 р.) [26].

Разом з тим, на корпоративні відносини розповсюджується і деякі федеральні закони. По-перше, це закони щодо фондового законодавства. Зокрема Законом про цінні папери від 1933 р. [17] було встановлено принцип відкритості особи емітента та вільного доступу до фінансового стану корпорації. Законом про торгівлю цінними паперами 1934 р. [18] встановлені п'ять фондових бірж в США: Американська (тепер злилася з Нью-Йоркською), Нью-Йоркська, Цинцинаті, Філадельфії та Тихого океану. Також Закон Сарбейнса-Окслі 2002 р. ввів багато нових правил щодо правового становища державних корпорацій та правового режиму їх акцій [28].

По-друге, антимонопольні закони, першим серед яких був Закон Шермана, що проголосив поза законом "кожен контракт, комбінацію або конспірацію в обмеженні свободи торгівлі і монополізації і розглядав ці порушення, як злочини". Таким чином, Конгрес надав федеральним судам екстраординарну владу для розмежування прийнятної кооперації від нелегальної таємної угоди, між сильним змаганням і незаконною монополізацією [20]. Цей закон заклав основу формування конкурентного права США, яке відоме світу як антитрастове право. До інших важливих конкурентних законів варто віднести Закон Клейтона та Закон про Федеральну торгову комісію.

По-третє, Корпорації повинні також відповідати широкому спектру федеральних законів, що регулюють зайнятість населення, охорону навколишнього середовища, регулювання випуску та реалізації продуктів харчування та ліків, інтелектуальної власності та інших галузях.

Таким чином, корпоративне право хоча і зародилося в Середньовіччі, де корпорації набули суттєвих ознак сучасних корпорацій, втім найбільшого розвитку досягло саме в законодавстві Англії та США в 19-20 ст. Саме тоді сформувалися основні притаманні їм риси та правові інститути, зокрема обмежена відповідальність акціонерів та вільні для обігу акції. Втім, не можна не відмітити, що і в Європі 19-20 ст. корпоративні утворення

також стрімко розвивалися та мали свої особливості, що є предметом для подальших досліджень.

1. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. Монографія. – К.: Атіка, 2009. – 352 с. 2. Гуцин В.В. Корпоративне право: учебник. – М.: Эксмо, 2009. – 624 с. 3. Каминка А. И. Основы предпринимательского права. – М.: Зерцало, 2007. – 317 с. 4. Корпоративное право: Актуальные проблемы теории и практики / под общ. ред. В. А. Белова. – М.: Юрайт, 2009. – 678 с. 5. Новицкий И. Б. Римское право – Изд. "ГЕИС": М., 2002. – 310 с. 6. Покровский И.А. История римского права. – М.: Статут, 2004. – 540 с. // Наводиться за: [http://civil.consultant.ru/elib/books/25/page\\_37.html](http://civil.consultant.ru/elib/books/25/page_37.html) 7. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Т 1. – М.: Статут, 2003. – 480 с. 8. Davis, J. S. Essays in the Earlier History of American Corporations. Number I-III. – Harvard economic studies, 1917. – 547 p. // Наводиться за: <http://socserv2.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/davisjoe/EssaysEarlyAmerica nCorps01.pdf> 9. Davis, J. S. Essays in the Earlier History of American Corporations. Number IV. Eighteen century business corporations in the United States. – Harvard economic studies, 1917. – 419 p. // <http://socserv2.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/davisjoe/EssaysEarlyAmericanCorps02.pdf> 10. Gardner, Br. The East India Company: a History. McCall Publishing Company, 1972 // Наводиться за: [http://en.wikipedia.org/wiki/East\\_India\\_Company#cite\\_note-10](http://en.wikipedia.org/wiki/East_India_Company#cite_note-10) 11. Hansmann H., Kraakman R. The End of History for Corporate Law // Yale Law School. Program for Studies in Law, Economics, and Public Policy Law and Economics Working Paper. – 2000. – No. 235 // Наводиться за: [http://papers.ssrn.com/paper.taf?abstract\\_id=204528](http://papers.ssrn.com/paper.taf?abstract_id=204528). – 36 p. 12. History of Paris stock exchanges // <http://www.euronext.com/editorial/wide/editorial-1989-EN.html> 13. <http://www.abanet.org/buslaw/library/onlinepublications/mbca2002.pdf> 14. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> 15. <http://www.law.upenn.edu/bll/ulc/fnact99/1990s/upa97fa.htm> 16. <http://www.law.upenn.edu/bll/ulc/ulpa/final2001.htm> 17. <http://taft.law.uc.edu/CCL/33ActRIs/index.html> 18. <http://taft.law.uc.edu/CCL/34ActRIs/index.html> 19. Khanna, V. S. The Economic History of the Corporate Form in Ancient India // [http://www.law.yale.edu/documents/pdf/cbl/Khanna\\_Ancient\\_India\\_informal.pdf](http://www.law.yale.edu/documents/pdf/cbl/Khanna_Ancient_India_informal.pdf) – 57 p. 20. Kovacic William E., Shapiro Carl. Antitrust Policy: A Century of Economic and Legal Thinking // <http://www.haas.berkeley.edu/groups/cpc/pubs/Publications.html> 21. Kumar R. Origin and Evolution of the Modern Company Law // <http://www.legalserviceindia.com/articles/eocindia.htm> 22. Lasn W. C. The History of Corporations in the United States // [http://www.thirdworldtraveler.com/Corporations/Hx\\_Corporations\\_US.html](http://www.thirdworldtraveler.com/Corporations/Hx_Corporations_US.html) 23. Landow George P. The British East India Company – the Company that Owned a Nation (or Two) // <http://www.victorianweb.org/history/empire/india/eic.html> 24. Origin and Evolution of the Modern Company Law <http://www.legalserviceindia.com/articles/eocindia.htm> 25. Our Hidden History Of Corporations in the United States: [http://reclaimdemocracy.org/corporate\\_accountability/history\\_corporations\\_us.html](http://reclaimdemocracy.org/corporate_accountability/history_corporations_us.html) 26. Phillips. Karl R. How Virginia Got Its Boundaries <http://www.virginiaplaces.org/boundaries/boundaryk.html> 27. The oldest corporation in the world. – Time. – 1963. – 15 March // <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,870230-1,00.html> 28. <http://taft.law.uc.edu/CCL/SOact/toc.html>

Надійшла до редколегії 07.06.10

В. Крижанівський, канд. юрид. наук

## ГЕНЕЗИС НЕЗАЛЕЖНОЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ

*Стаття присвячена дослідженню соціальної та правової природи незалежності судової влади, удосконаленню системи засобів її забезпечення. Розглядаються проблеми взаємодії судової влади із законодавчою й виконавчою гілками влади. Звертається увага на форми соціального контролю за судовою діяльністю.*

**Ключові слова:** *судова влада, незалежність судової влади, незалежність суддів.*

*Статья посвящена исследованию социальной и правовой природы независимости судебной власти, усовершенствованию системы средств её обеспечения. В работе рассматриваются проблемы взаимодействия судебной власти с иными ветвями государственной власти – законодательной и исполнительной. Обращается внимание на формы социального контроля за судебной деятельностью.*

**Ключевые слова:** *судебная власть, независимость судебной власти, независимость судей.*

*Article is devoted to the research of social and legal nature of judicial independence, improvement of the system of its guarantees. The problems of cooperation of judiciary with legislative and executive branches of power are thoroughly examined. The author also stresses on the perspectives of public control over judiciary.*

**Key words:** *judiciary, independence of judiciary, independence of judges.*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, в період становлення та розвитку правової держави, формування громадянського суспільства актуалізуються дослідження сутності судової влади та гарантій забезпечення її незалежності. Незалежність судової влади є однією з значимих демократичних засад суспільства, реалізація якої – важлива умова побудови правової держави в Україні.

Незалежність судової влади необхідно розглядати з позицій теорії розподілу влад. Невизнання на конститу-

ційному рівні судової влади в якості самостійної гілки державної влади не створювало передумов для теоретичної розробки поняття "судова влада" та відповідних гарантій її функціонування. Звідси і відсутність відповідного терміну в політичному, законодавчому та науковому лексиконі [1, с.24]. Закріплене в Конституції УРСР 1978 р. положення про незалежність суддів і підкорення їх тільки закону означало лише формальну заборону на втручання у судову діяльність по відправленню правосуддя, а не визнання за судовою владою

© Крижанівський В., 2010

